

A magyar nemzet maradéki az ösi lakohelyekben (Überreste des magyarischen Stammes an seinen Ursitzen)

Belnay

Pozsony 1826

Signatur: 55492-B

Barcode: +Z168667509

Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ168667509>

Umfang: Bild 1 - 34

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

KAIS. KON. HOF BIBLIOTHEK

55.492-B

Alt-

~~45 to 46.~~

55492-B.

45, 46.

A'

MAGYAR NEMZET

MARADÉKI

AZ ŐSI LAKÓHELYEKBEN.

Í R T A

DANKOVSKY GERGELY,

A' K. POSONYI AKADEMIÁBAN

A' GÖRÖG NYELVNEK TANÍTÓJA,

POSONYBAN,

BELNAY ÖRÖKÖSEINEK BETŰIVEL.

1 8 2 6.

TEKÉNTETES,
NAGY ÉRDEMŰ
ERDÉLYI JÓSEF

A POSONYI KERÜLETBEN
KIRÁLYI FÖLDMÉRŐ ÚRNAK,

A
MAGYAR NYELV VIRÁGZÁSA
KÜLÖNÖS
ELŐLMOZDÍTÓJÁNAK.

A. A. A.

A Szerző.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911-1912

1911-1912

1911-1912

1911-1912

1911-1912

1911-1912

1911-1912

E l ő s z ó.

Midőn a' Magyar Nemzet' ősi lakóhelyét 's eredetét a' Görög történetírókból iparkodtam kitanúlni, 's ki is tanúltam: *) nem volt szándékom, hogy az ő maradékait is felfedezzem. De Porfyrógeneta Konstantinnál olvasván; hogy a' Magyaroknak némelly része az odavaló környékekben megmaradott: azonnal arra határoztam meg magamat, hogy az újjabb írókat is olvaszam, a' kik Kaukaszus hegyének tájékáról,

*) Lásd: Hungaræ gentis avitum cognomen etc. et Hungaræ Constitutionis origines etc. auctore Gregorio Dankovszky.

és mostani népeiről irogattak: és így a Magyaroknak maradékit ugyan azon lakóhelyeikben, a' melyekbe Konstantin Császár a' Magyar Nemzetnek otthonn maradt részét tette, szerentsésen feltaláltam. Olvasd, ítéld és légy egészségben.

A' Kaspium tenger' napnyúgoti partján *Kaukázus* hegy' völgyeiben mai napig is lakoznak Magyar Nemzetünk rokonai. Avároknak onnand neveztettnék, mivel birtokjok Fővárossának Vár vala neve. A' régi történetírók', és a' mostani utazók' előadásaiból világosan kitetszik, hogy ezek az Avárok a' Magyar Nemzet' rokonai legyenek, a' kik hajdan Zavár (Σαβαρ) névvel neveztettek; a' mint ezt bizonyítja Porfiragenn Konstantin.

Az Avár nemzet' fejedelmét a' honnybéliek *Hunság-Nosztálónak*, a'vagy *Hunndir-Nosztálónak* nevezik. *)

Avár, Hunnság, Hunndir nevezetű Nemzetnek Országá *Kojszu* 's *Akszaj* folyó vizek és *Kaukazusi* hegyek között fekszik, és hét részre osztatik. Minden megye lakosaival a' fő helynek nevét viseli, a' Magyar Országi szokás szerint.

*) Klaproth Úr Német utazó ezt így betűzi: *Chundság-Nuzahl*; *Chundir-Nuzahl*. Ebből következik, hogy a' Kaukazusi rokonaink most is H betű helyett Ch betűknek hangjaival élnek; a' mint a' XII. században írtak a' Magyarok p. o. *homuv* helyet: *chomuv*. (Lásd Nicolai Révai antiquitates Literaturae Hungariae) *Nuzahl* Magyar betűkkel írva *Nuszál* a' vagy *Nosztál* ugyan az, a' mi *nódtó* a'vagy *nógató*. *Nosztál* pedig származik *nosza* szóból. *Chundir* két szót foglal magában t. i. *Chunn* a' vagy *Hunn* és *Dir*. *Dir* pedig *dirib* szónak megrövidítése; mondatik is *dirib-darab*. Abból azt lehet kihozni, hogy *Hunnság* *nosztál* annyit teszzen, mint a' *Hunnok* *nógatója*, *fejedelme*; és *Hunndir* *Nosztál* a' *Hunnok* *maradékainak* *fejedelmét* fogja jelenteni.

Ezen Vármegyék közül némellyek egyenesen, némellyek pedig közbenvetőleg a' fejedelem hatalmától fügnek.

Következésképpen a' Magyar Nemzet' *Kaukazusi* maradékai a' köztársaság' régi állapotját mai napig megtartják, mellyel a' Magyar Nemzet' ősei *Kaukaszus* hegynek hajdani lakosai éltek, minekelőtte az elszakadott hét Nemzetségek vezérjeikkel Árpádnak a' főbb hatalmat egyetértőleg által engedték volna. *)

Az Avár a' vagy Hunnság Ország Vármegyéinek rövid leírása.

1.) Avár Vármegye *Koisszu* 's *Akszaj* folyóvizek és a' Kaukazusi hegyek között fekszik, és 1500 familiát számlál. Városok és Faluk.

Vár, a' vagy *Hunnság* ennek a' Vármegyének 's az egész Ország'nak Fővárosa, fekszik *Atala* jobb partján, a' melly *Koisszu* folyó viznek ága. Ez székes Város, és szinte 1000 házból áll. Lakosai a' legjobb gyapjuból készítenek olyan vékony keszkenőket, hogy gyűrűn lehessen által húzni. Azzokkal élnek övedzetre 's Papi tsalinákra; mert az Avárok, ámbár Mohammedánok legyenek, mégis kontyot nem hordoznak, hanem fekete báránybőrből készültt Sipkákban vagy Kalpagokban járnak. Hasonlóképpen fedi bé a' mi Magyarunk fejét. *Kaebuda*, az az, *Köbuda* (lapidea latrina) nagy falu *Atala* bal partján, az hajdani fejedelem' lakhelye, 's azért a' Tatároktól *Avár-kendnek* neveztetett. Ebbe a' faluba jött

*) Lásd Gregorii Dankovszky Hungaræ Constitutionis origines.

Júlianus Barát, a' kit a' Magyarok XIII. században testvéreikhez küldöttek. *) *Unhely*, az az, *Ónhely* falu, melly egy folyó vizetske mellett fekszik, a' hol onas értz taláztatik, a' mellyből a' lakosok puska golyobisra való ónt olvasztanak.

Amusó, az az, *Ómó-só* a' vagy *ómló-só*, (a' mint *által* helyet *átal* mondatik) sósforrások mellett fekvő falu.

2.) *Ón-szugoly* Vármegye 14 falut és 500 familiát számlál, mellyek bizonyos tekintetben az *Avár* fejedelemnek halalma alatt vannak.

Lakhelyek. *Ónszugoly*, a' Vármegye' fő-faluja *Koiszu* jobb partján, a' hol *Atala* beszakadván szögöt tsinál. *Gyomra* és *Tsirikai*, két falu *Koiszu* bal partján, búzát és bort bőven termő földön: *Harakan* vagy *Arakan* és *Balkar*, két jelesebb falu. **)

3.) *Hidat* vagy *Hidait*, Vármegye 20 falut foglal magában, és 400 familiát. Ámbár tulajdon Úrok legyen; mégis az *Avár* fejedelemnek hatalmától fügnek, kinek a' tizedik juhval adóznak.

Hidat a' vagy *Hidait* nevezetű falu *Koiszu* jobb partján *Avár* alatt fekszik.

4.) *Bak-dalal* (Hirci mutitio) Vármegye 13 falut foglal magában, mellyek 800 fegyverest állíthatnak. Mint *Bakdalal*, mint *Hidat* Vármegye

*) Lásd Gregorii Dankovszky: Hungarae gentis avitum cognomen etc. p. 42.

**) Klaproth úr ezeket így betűzi: Gumrah, az az, Gyumra vagy Gyomra nyilván azért neveztetett úgy, mivel termékeny a' környéke. *Tsirikai*, Klaproth szerint *Tschirikai*, *tsira* szótól származik. Nálunk Sáros Vármegyében taláztatik ehhez hasonló nevezetű *Tsirts* falu; *Arak* falu pedig Mosony Vármegyében.

Aszlánbeinek birtoka, de az *Avár* fejedelemnek ha alma alatt.

Bakdalal a' Vármegyének fő-faluja, *Hidat* mellett; *Koisszu* partján.

5.) Mukrat Vármegye 200 familiával az *Avár* fejedelemnek közbenvetőleg engedelmeskedik. *Mukrat* a' Vármegyének fő-faluja *Karak* mellett, a' melly *Koisszunak* egy ága.

6.) *Karak* Vármegye 1100 familiát számlál 23 faluval, *Avár* fejedelem alatt. Lakhelyek: *Karak* fő-falu, *Mukrat* felett. *Szuratlan* vagy *Szoratlan* (Ventilationis experts, Klaproth szerint *Szuratl*) falu 200 familiával. *Rugsábe*, talám, *Rugsaba* 1500 familiával.

7.) *Kaészseruk* Vármegye (Klaproth szerint) talán *Kő-szérük* (lapideae Areae) 14 faluval, független az *Avár* fejedelemtől. *Kőszérük* falu, *Karak* forrásánál.

Umu-kan neve az *Avár* mostani Noszáljának; 60 esztendő, (t. i. vala 1814. eszt. mikor íra Klaproth) és Mohammedán minden alatt valóival. Illendőképben él, 's mindenben kitetszik nála a' bőség, és vagyonság. A' házának, mellyben se alkalmatosság, se tisztaság nem hibázik, tüveges ablakai vannak, a' melly Kaukaszus hegyén ritka dolog. Több esztendő előtt Kiszlár Varossából függő orát hozata, melly orákat vere. A' ház bemenése mellett egy nagy szoba áll nyitva az idegenek számára. Ennek minden szegletében készen találatnak mosdó edények, tiszta víz és kendők; ezen kívül egy terített hosszú asztal, mellyen kenyér, vörös-hagyma, só, főt, és sült birka-hús áll; hogy a' jövevény könnyen tisztithassa magát, sőt jó is lakhassék, minekelőtte a' fejedelem házába lép, és előtte megjelenik. Az asztal mellett lótzák vannak Perzsiai szőnyegek-

kel bevonva, mellyekre Aziaiassan le telepedhetnek.

A' tulajdon népen kívül fűgnek a' Noszálhalmától, hol többet, hol kevesebbet, több más Nemzetségek is, mellyek az ő nyelvök szerént atyafiaknak neveztettnék: némelleyek közülök adót fizetnek Néki, vagy segítő sereget állítanak. Az Avar népből tsak 2000 katonát gyűjthet, de szükség idejében a' többi Nemzetségekből még 10,000 legény áll szolgálatjára.

Ő kényszerítte a' Georgiai Királyokat a' békességnék esztendőnként 6000 Orosztallér' letételével való megváltására.

Vár Várossában még most is közönségesek sok olyan nevek, mellyekkel a hajdani Hunnok és Magyarok éltek.

*Hunn vagy Magyar
nevek.*

*Vár Várossában elő-
forduló nevek.*

Uldin

Uldin; familiának neve.

Attila

Addila, az az: Agytiló;
férjfi név.

Budach

Budach; familiának neve.

Dingizik;

Dingazik; familiának neve.

Attila' fijának neve:

Álmus; Árpád Attyának
neve.

Ármusz.

Zolta; Árpád fijának neve.

Zolta.

Geysa; a' szent István' At-
tyának neve.

Gaisa.

Sarolta; a' Szent István'
Annyának neve.

Sarolta.

A' Magyar Nemzet maradéka nem tsak a' Kaspium tenger' napnyúgoti mellyékén, hanem a' Kaukaszus hegy közepén is találtatik és pedig a' *Kuban*, *Bagzan*, *Tsegem*, *Nyáltsik*, *Tsöreg* és *Argudán* *) folyóvizek keleténél. Három a' Nemzetsége, tudniillik: *Karátssae*, (*Karatschai* Klaproth szerint) *Bal-kar*, és *Tsergö*. (Klaproth szerint *Tscherige*) Vénebbjeiknek beszéde szerint laktak ők régenten a' mostani *Kuma* pusztában, és Don folyóvizéig terjedtek; de mikor volt légyen ez, nem tudják megmondani. Fő - Városokat, a' melly mint mondják, igen fényes volt, *Madsharnak* (Magyarnak) nevezték. Ők bizonyítják azt is, hogy *Madsharnak* még most látható om-ladéki ugyan azonnak légyenek maradványi. Itt külömbféle fejedelmeik uralkodtak, kik VIII. század' kezdetén szomszédjaikkal szüntelen ellen-keztvén, utóljára ezektől elhajatának; akkor költöztek nagy Kabardába, a' honnan későbbben a' Tserkeszektől kiszorittatván, 's több tsapatra osztatván fel, a' legmagasabb hegyen a' *Kuban*, *Bagzan* 's *Tsegem* keleténél kénszerítettének honnozni. 's a' t.

A' *Karátssae* nevű nemzetség e' felett bizonyítja, hogy *Madshar* (Magyar) városból a' mostani honyába elébb indúlt légyen, mintsem a'.

*) *Kuban*, ma: *Köben*. Mert a' régiek ő helyett u betűvel éltek. Lásd Révai Miklós: *Antiquitates Literatae Hungariae*. *Köben* pedig ezen folyó víznek neve, mivel az árka igen köves a' föld leírók előadásai szerint. *Bagzan*, az az: *Huc illuc currens, divagans*. Ezt Klaproth írja németül *Bak-san*, *Nyáltsik*, az az: *Nyálja a' tsiknak*. *Tsöreg*, az az: *Rivulus streperus*, a' mint *tsörgetni*. Klaproth szerint *Tscherek*. *Argudán* ugyan az, a' mi *Áradván*.

Tserkeszek Kabardába jöttek volna. és nevét, tudniillik: *Karátsaé* *) ama' vezértől származtatja, a' kitől függ, midőn *Kuban* folyóvíz mellett telepedett meg. Most köszikla völgyekben a' 16,700 láb magasságú *Elburs* hegynek, mellynek *Meny-kőtáv* ** nevet ad, allyán, *Húrzug*, *Kuban* 's *Teberdön* ***) folyóvizek mellett lakik.

A' Karátsaé birtoknak határai.

Napkeletről *Kantsal*, *Tsalpak*, 's *Ordai* hegyek; éjszokról *Arszedis*, *Kölsergén*, *Baromút* és *Maró* hegyek ****) választják a' Karátsaékat a' Tserkeszektől és Abaszóktól. Napnyugotról az Abaszi, *Trámkt*, *Lo'u* és *Klits* nevezetű Nemzetségek laknak.

*) Kiki látja, hogy *Karátsa* Magyar név, a' melly közönségesen bévett nevezet volt; mert ezen név alatt a' Szkíták vagy Hunnok vezérjét esmérjük, a' ki serégével *Alexius Komnenus* Romái Császárnak a' XI. században a' *Patsinakiták*, és tsak hamar azután a' Kumánok ellen segítségül volt. (Lásd *Komnena Annát* p. 155. 222. a' ki *Kapartza* írja.) Esmerünk is egyet a' hét Magyar Nemzetségek közül, a' mellynek *Karé* (ρω Καρη) volt a' neve.

**) *Menykőtáv*, Klaproth szerint *Mingitav*. Hihetőkép-
pen azért neveztetik így, mivel ezen hegy igen magas lévén némünémüképpen menykőfőgő. A' hegynek pedig *Táv* a' neve; mert minden hegy távo vagy távol latzik.

***) *Húrzug*, Klaproth szerint: *Churszuk*. a' zúgásától kapta nevét. A *Kuban* nevét már felül világosítám meg. *Teb-erdön* (Klaproth szerint *Teberde*) az az: az erdőn által tebő. (fluitans)

****) *Kantsal*, (Klaproth szerint *Kandschal*) *Baromút*; Magyar nevek. Szinte úgy: *Tsalpak*, (Klaproth szerint *Tschalpak*) az az: a' tsaló — tsúfoló vagy pakotsáló; azért latszik olly nevűnek lenni, mivel vissza hangzik. *Ordai* (Klaproth szerint *Urdis*;

Karáttsaé főfalujok 250 házzal Húrzüg folyó-víz mellett fekszik.

A' Karáttsaék' Fejedelmeinek legfényesebb familiái ezek: *Sokalli*, *Orozbé* és *Magyari*.

A' Nép se fejedelmének se a' Nemes Embereknek adót nem fizet; hanem a' fejedelmeknek hatalmok vagyon minden lakostól tulajdon használatjokra lovakat venni, a' mellyeket egy idő múlva a' tulajdonosnak vissza adnak. A' Nemes embereknek pedig kötelességök, fejedelmeiket háború idejében lovon késérni.

A' Karáttsaék a' Kaukaszus hegynek legszebb lakosaihoz tartoznak, és a' Georgiaiakhoz inkább hasonlítanak, hogy sem a' pusztában kóválygó Tatárokhoz. Szép testalkotásúak és tettezős képvonású ortzájokat fejr bőr és nagy fekete szemek ékesittik. Nálók nem találtnak se széles és lapos képek, se bennülő és rézsuti szemek, a' mint a' Nogaíaknál; melly azt mutatná, hogy a' *Mongol* Nemzetségekkel öszveelegyedtek vagy éppen egyé lettek.

Közönségesen tsak egy feleséget vesznek; mindazáltal találtnak közülök két és három feleséggel élők is. A' más hegybéli lakosoknak szokása ellen feleségeikkel emberségesen és nyájasan bánnak, annyira, hogy a' feleség itten, mint Európában a' férjnek társa, nem pedig szolgál-

mert a' régi Magyarok o helyett u betűvel éltek) ennek neve attól vagyon, mivel orda; vagy ordai olyan mint az orda. *Árszedts*, (Klaproth szerint Auarszetsch) mert árnak szedője. Kötsergén. (K. sz. Ketschergán) mert a' földszine köves. *Maró* (Kl. sz. Mara.)

*) (*Sokalli*: kl. sn. Schochali) e' néynek *sokallani* a' törzsöke. *Oroz-bé* (Úruszbi) a' régi szokásszerént o helyet u betűvel. *Magyari* (Klaproth szerint Mudari.)

lója legyen. Ha a' Fejedelemnek vagy a' Nemes Embernek a' törvényes feleségétől gyermekei nintsenek, hanem rabszolgálóval magzatoz, olyan fi vagy leány magzat *isonkának* (Klaproth szerént Tschankuának) neveztetik.

A' Karátsaék nem olly ragadozók, mint szomszédjaik, tudniillik: a' Tserkeszek és Abaszok; sőt inkább *ragadozás* és *tsalás* olly szavak, a' mellyeket náluk ritkán lehet hallani. Igen szorgalmatosak, és legtöbbben földmivelés által táplálják magokat. Mindenestül 250 familiából állanak.

Földjök termékeny, búzát, árpát, tarbúzát (*triticum muticum*) és füvet takarmányra bőven terem; de ezen dülő tsak egy mértföldnyi térségű, mivel az egész környék erdőkkel van fedve, a' mellyekben sok vad körtvélyfa találattik.

A' Karátsaék igen jó sajtot készitnek, és legközségesebb ételek a' *Kefir*, az az: kövér, és *Süszlik*, az az: sült örühús. A' serek legjobb az egész Kaukazusban, és az Angliai Portérhoz hasonlít. *) Italt is készitnek Klaproth szerént *Bosza* nevű, az az: *Buza* kölesből valót. Általában a' Karátsaék nemzete legpalérozottabb Kaukazusban, és szomszédjaikat szelid erköltsökkal meghaladják.

Azon Nemzetségnek, melly Árpád vezérlése alatt ősi lakhelyéből kiköltözött, hajdani nevei még most is virágoznak a' Karátsaék legjelesebb

*) A' Német utazó Klaproth Úr, a' ki a' Magyar nyelvet nem tudja, és azért a' Karátsaékban Magyarokat nem keres, ezeket így betűzi: *Budai*, az az: *búza*, *Arpa*, az az: *árpa*; *Tari*; az az: *Tarbúza*; *Körtmü*, nálunk: *Körtvély*; *Bischlik*, az az: *böslük*; nálunk most *sajt*; *Kefir*, az az: *Kövér*; nálunk most *Szalonna*, ez tót szó; *Szra*, nálunk *ser*.

familiáiban, tudniillik: *Kara, Kaszi, Mudara*. E' neveket viseli három *Sokalli* familiából eredett, most élő fejedelmi személy, és 1000 eszt. előtt ugyan azon neve volt Árpád alatt való három nemzetségek, úgymint: *Karé, Kaszé, Megyeré* (*Καρη, Καση, Μεγυρεν*) Lásd Gregorii Dankovszky: *Hungaræ gentis avitum cognomen etc* p. 16. sqq.

E' leírt Nemzetségek Magyarorsága, akár nyelveket, akár testi's lelki tulajdonságaikat tekintvén, még nem volna arra elegendő bizonyosság, hogy ezek a' Magyar Nemzet maradéki. De minekutánna mint Görög mint Hazai történétírók' bizonyosságaival élven megmutatám, **) hogy a' Magyarok ősei a' *Kuma* folyóvize mellett lakoztak vala, hogy azután *Atala* 's *Koiszu* folyóvizek mellé indultak, és hogy innét Moldaviába, utóljára pedig Pannoniába szálltak; hogy némelly részök a' Kaukaszus hegy környékében megmaradt: kiki látja, hogy a' leírott Nemzetségek a' Magyarok maradéki.

Porphyrogenneta Konstantin bizonyossága szerint a' Magyaroknak régi nevök *Zavár* (*Ζαβαρ*) volt: a' nemzetségek, mellyek a' Magyaroktól elválván, a' Kaukaszus hegyen megmaradának, a' hajdani, tudniillik: *Zavár* nevöket megtarták, mellyel most is élnek. Mert *Avár* annyi, mint *Zavár*, valamint ászló 's Zászló ugyan azont jelenti. Vagy pedig mint az *Avár* az *A* betűknék elhagyásával 'Z *Avár* szövé válik: mint és helyett 's mondatik. Erősíti azt azon kívül a' *Zavár* név-

**) Lásd: *Hungaræ Gentis avitum Cognomen etc. Hungaræ Constitutionis origines etc.* Anonymus Belæ regis notarius, Simon de Keza et Joannes de Turrotz recensiti ac illustrati auctore Gregorio Dankovszky Posonii 1826.

nek Görög fordítása, melyet Porphyrogenneta Konstantin Császár tesz, mondván: „Zavár, az az: megerősített vagy erős (ασφαλός) vagy Vár birtokáért erős, veszedelmen kívül való *) Tsalhatatlan bizonyosságul szolgál azon jegyzet egy Magyar kronikában, mely Gróf Illésházy István kegyelmének Könyvtárjában tartatik fel, 's melyet Endlicher István Úr hirdetett, **) a' melynek szavai ezek: „Scythia situm habet munitum, quod in solo loco uno parvissimo vadus ibi reperitur, propter quod ipsi Scythae (de Hungaris loquitur) nulli imperio nec in Macedonico aliquo tempore sunt subjuncti, et pro tanto vocamus eos demptos i. e. exceptos ab omni potestate.“ Még a' vak is látja, hogy ezen Deák fordítás: „Vocamus eos demptos i. e. exceptos ab omni potestate,“ nem egyébb legyen, mint a' Magyar Zavár és a' Görög ασφαλός szavaknak fordítása. Ebből egyszersmint világosodik, hogy Σαβαρ ητοι ασφαλοι az igaz olvasás.

Somogyi Sándor Úr könyvében (Dentu Mogerék) azt állítja, hogy ezen név Zavár (Σαβαρ) többes számban változás nélkül nem maradhat, és hogy azért az olvasásnak Σαβαρ ητοι ασφαλοι helyreállítása, a' mint én tettem, nem igaz. De ha tétteni fog Somogyi Sándor Úrnak a' következő rendeket olvasni, mindjárt meglátja, hogy hibát ejtett. „Οὕνοι οἱ λεγόμενοι Σαβήρ Cedrenus p. 85. ἐκ τῶν Οὐνῶν λεγομένων Σαβήρ Theophanes chronogr. p. 119.“

A' tudományos Klaproth Úr, a' ki 1807 's 1808. esztendőben a' Kaukaszus tájékin utazott,

*) ασφαλός szónak értelméről lásd: Gregorii Dankovszky Hungaræ Constitutionis origines p. 19.

**) Lásd: Wiener Jahrbücher der Literatur 1826. 1-ter Band. Anzeigeblatt p. 16.

és az odavaló vidékeket 's lakosokat leírja, azt gyanítja; hogy az *Avár* nemzet Várchonitáknak maradéka. De az *Avár* nemzet Várchoniták maradéka nem lehet. a' mint azt munkámban megmutatám. *) Ha a' nagy érdemű Klaproth Úr munkáimat a' Magyarok' régi lakhelyökről 's származásokról már 1808. esztendőben olvashatta volna, és a' Magyar nyelvet beszélné; bizony velem egy gondolatban volna, és Schlözer hibás vélekedésének a' Magyarok Finnusi eredetjéről hely nem adott volna.

Némely szavak' feljegyzése, mellyekkel a' Magyar nemzet' Kaukazusi maradéki élnek Klaproth írása szerint.

<i>A' szónak az ereje,</i>	<i>Kaukazusúl.</i>	<i>Magyarúl.</i>
Leo	Arszlan	oroszlán.
Ocrea	Tschekma , Tschegma	tsizma.
Pater	ata	atya.
Máter	ana, enniu	anya.
Ecce	mi	íme!
mel	niz, miz	méz.
mantus	ketschi, kaschu	kéz, kezetske , katsó.
mille	asyr	ezer.
Iris	enei Dirka	mennyei gyűrka, most szívárvány
lapis	kou	kő
supercilia	szemildekek	szemöldökök
asini	szamaroch	szamárok.

*) Lásd Hungaræ Constitutionis origines etc.

caput	ada	agy
securis	atschi	átsi; szekertze, tót szó.
fluxus	uor, or	ár.
rana	bachka	béka
mare	tengiszlje, tengis,	tenger.
facies	humerat	ábrázat; tót szó; hu- merat pedig szár- mazik homorú szóból.
cortex	chey	héj.
foemina	arwat	árva vidua.
mystax	aus	bausz, bajusz.
barba	szakal	szakál.
testudo	tachta backa, taschbaka.	táska béka, most teknős béka.
capra	etschki	kétske
ovis	eu	juh
ager	meidan	megye.
cilium	nitovil	nyitovély; nyitni törzsökből; most szemször, szem- pilla.
mons	taw	táva procul, quia mons eminus con- spicitur.
collis	dubura, toba	dómburú, conve- xus, domb tör- zsökből.
pons	chid	hid.
venenum	marg	méreg
non	ne	ne
ensis	tur	tör.

hasta

balta

balta; a' görög *καλ-
τον*. Mivel ezen szó
a' Magyarok mara-
dékinál még most
is szokásban va-
gyon, nem lehet
kétkedni, hogy
ő nékik, már akkor,
mikor a' Kaukázus
mellett laktak, a'
Görögökkel közök
volt.

-arcus
culter
falx
vinum

jaj
bitschag
tschalga
tschagir

ij
bitsak.
salló, sarló.
tsiger secundarium
vinum; Tröster
Wein.

domus
porta
lignum

ü, ui
kapu
odun

ház üstöke.
kapu.
odú arbor cava,
caverna.

stramen
soror
maritus, vir

szalam
badschin
ere

szalma.
bátsi
férj.

bos
vacca
felis

oküsz
innek
meschuch

ökör.
ünö, üszö, juvenca.
matska.

camelus
gallus gallinaceus

dewich, tewu
choros

teve.
kos, koros.

gallina
radix

tâuch, tâuk
kök

tyúk
gyök.

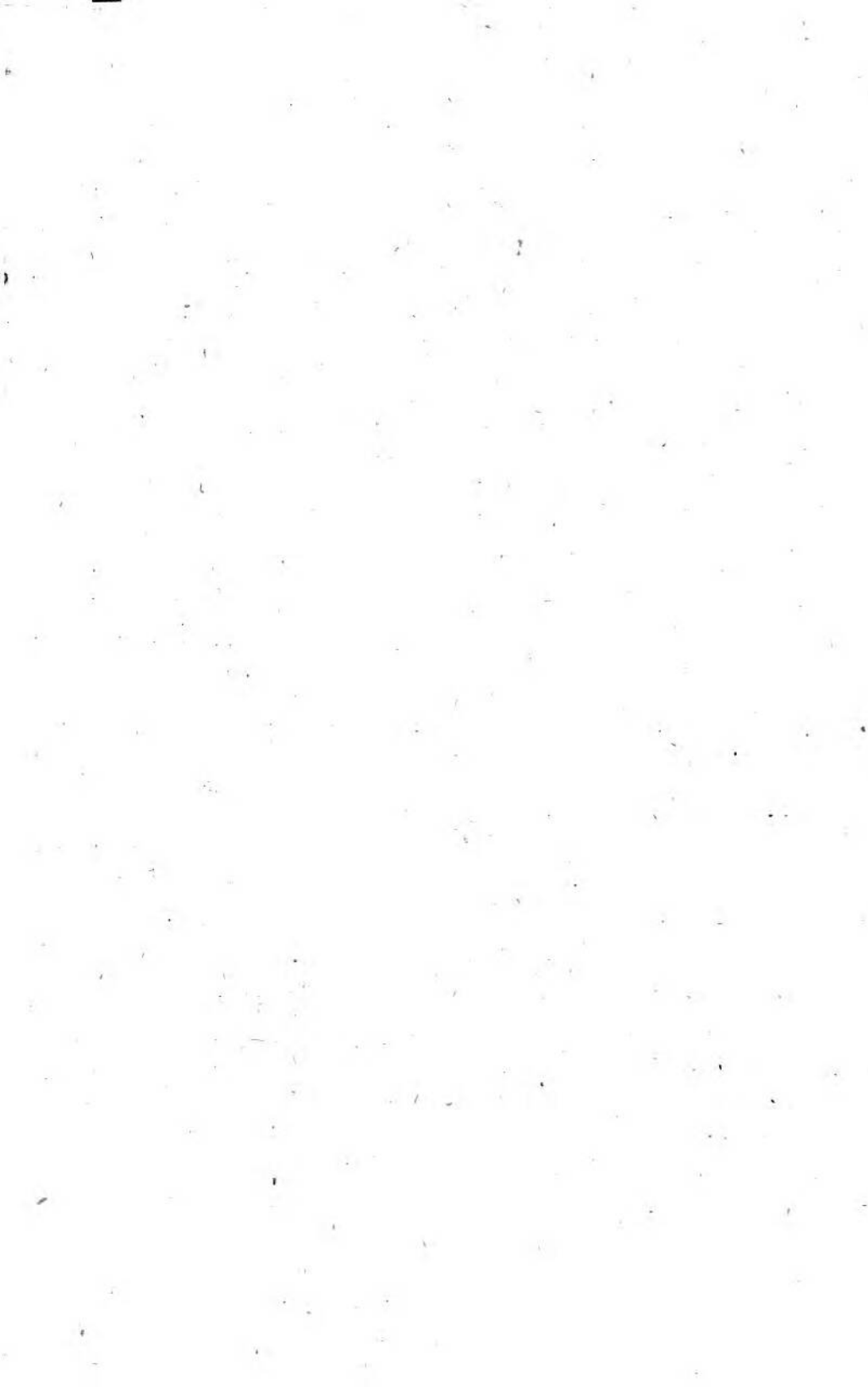
filius

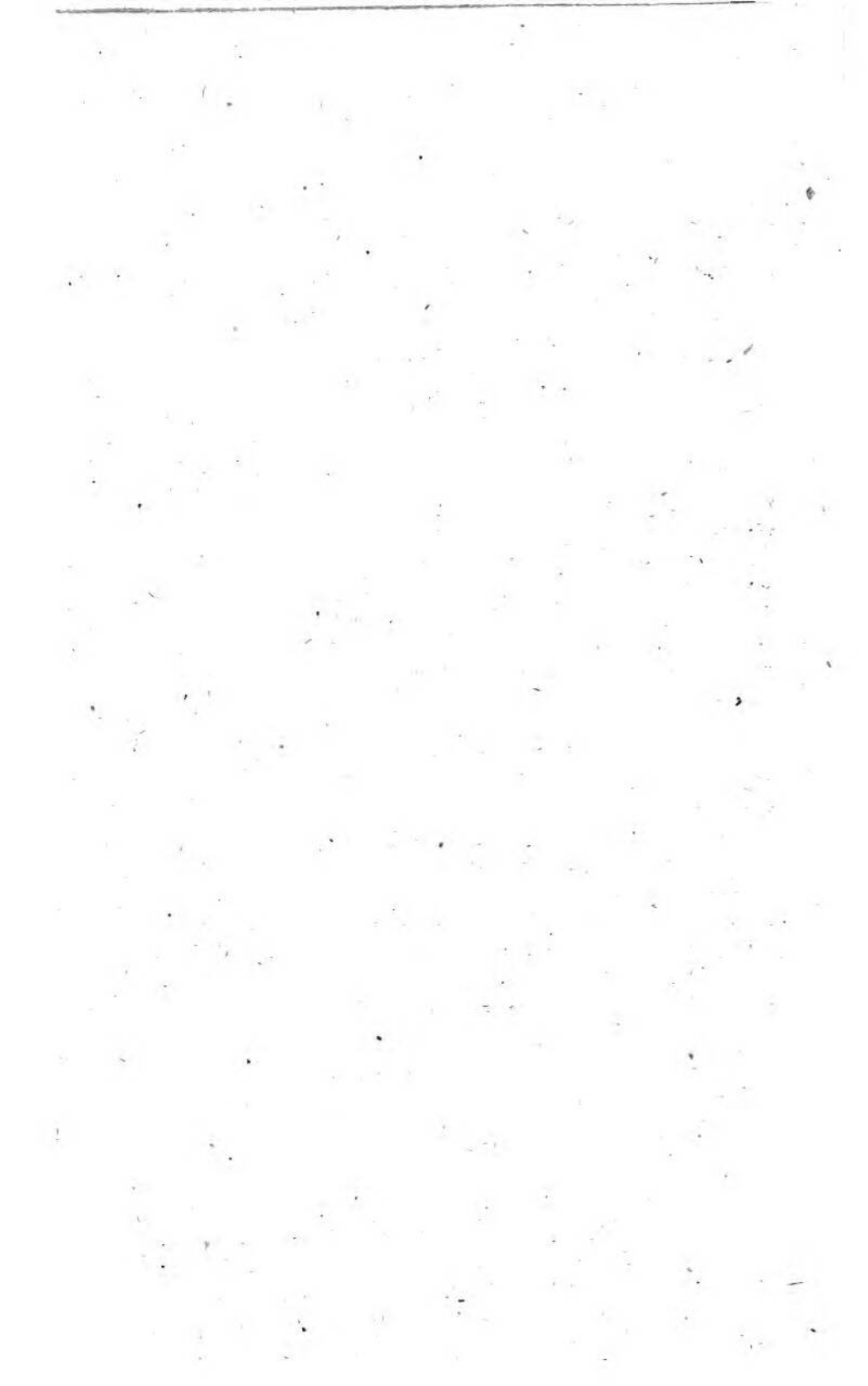
ulan

újlán, újleány.

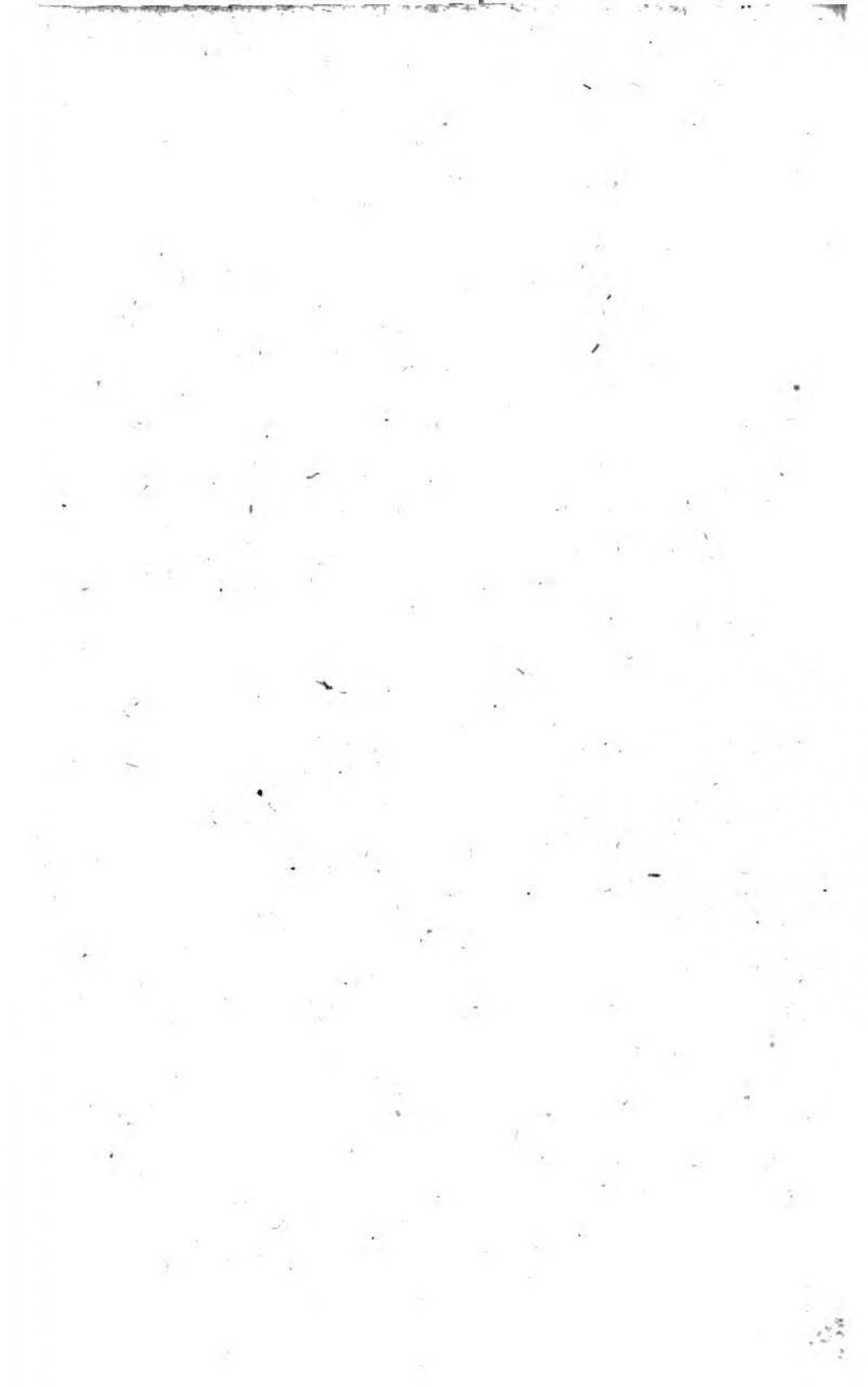
bonus	iji	jó.
caeruleus	gök	kék.
proles	uschag	újság juvenus, no- vitas
senex, tempore	kart	kárt.
vitiatus, attritus		
pulcher	aru	árú pretiosus, hinc pulcher; nam in Caucaso pulchrae venduntur.
parvus	kütschük	kitsin.
locus incultus	körr	kör periphéria, pla- ga.
Steppe		böv.
amplus	beük	alatsony.
humilis	alltschag, allascha;	homok.
arena	kum	a' tó.
lacus	atau	kukjálás hodie am- bulacrum super te- cto navis.
domus	kek	gyümölt.
fructus	jimisch, gimisch	kút
puteus	ekui	úszni
natare	üszgi	onnan
trans	ondon	aminnen.
cis	mundan	szakadt; pars a tem- pore avulsa.
hora	szachad	tavas.
ver	jaswasch	késő tardus.
hyems	késch, kisch	őszvevetett tűnni és tegnap szavakból.
heri	tünegun	kög circulus, coe- lestis circulus.
coelum	gköck, gök	gyúladni flamme- scere, a' törzsöke.
stella	juldu	

mercurius	geneszu	kényeső
flavus	sareh	sárga
bellator	dögisch	dögönyezni, a' tör- zsöke.
caedes	öldirmag	ölni a' törzsöke.
heros	kotschag	kotsag
mors	ölüm	ölni, a' törzsöke.
felis	tzitzik	tzitzi
equus	loch	ló.
pullus	kotam	kotlani a' törzsöke.
ramus	gjanesch	gaj
cerevisia	sira	ser.
fumus	kür	kürtő fumarium.
caligae	chat'si	gatyá.
sclopus	toop	toppanni, a' tör- zsöke.
dulcis	mazeli	mézes.
teter	uondo	undok.
clivus	bird. bártzé	bértz.
fossa	achker	árok
turbo	fuv	fúvó; fúni, a' tör- zsöke.
judicium	tarchoni,	tárnok; olim tar- chan judex, Vide Corpus Juris Hun- garici.

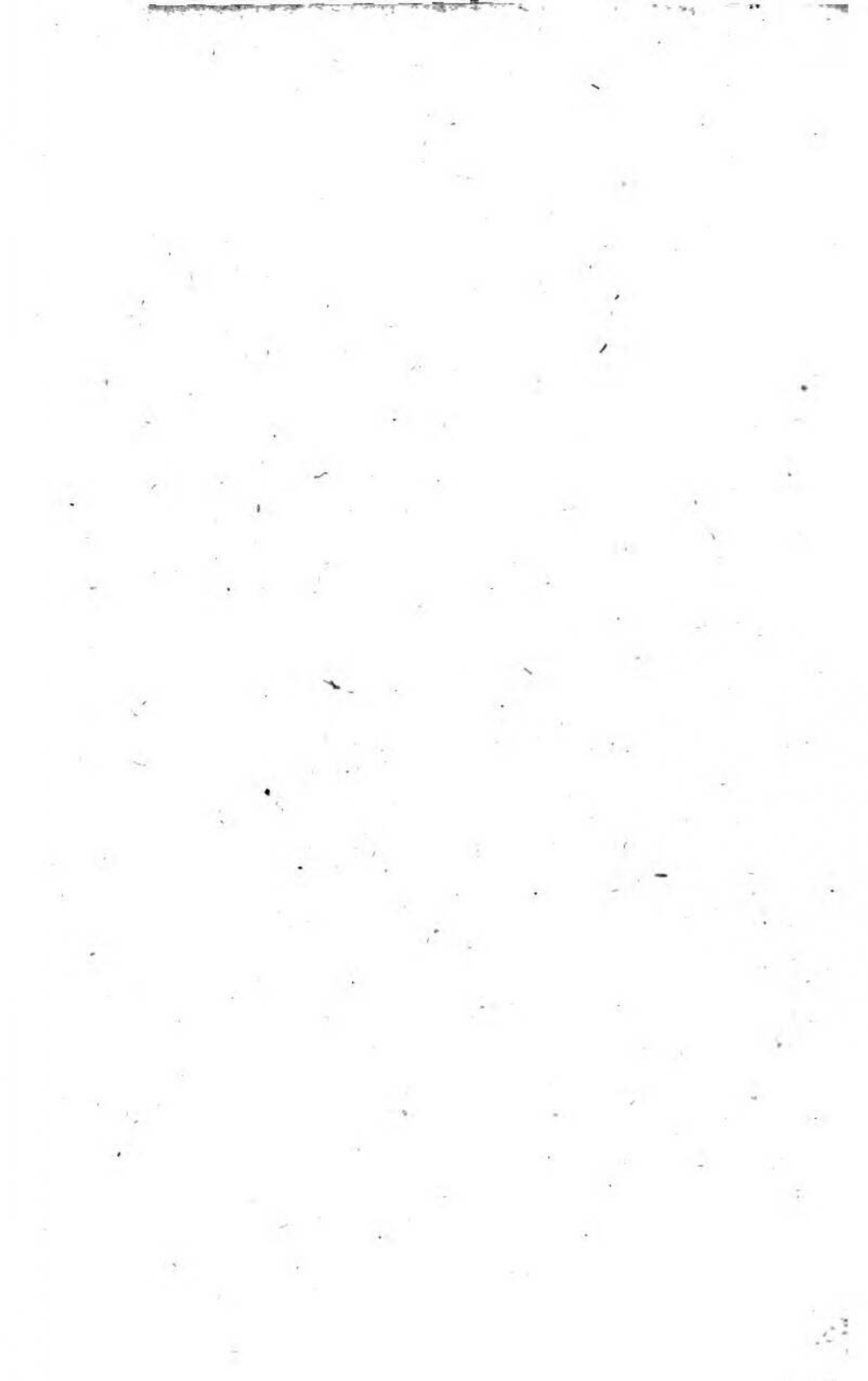

Österreichische Nationalbibliothek

+Z168667509

Österreichische Nationalbibliothek

+Z168667509

